

תיקוני עירובין

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירובין
בארץ הקודש
054-84-833-20

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 350
שבת תשפ"ג

האחראי רץ והעיר את הסייר הגוי של הביטחון, שימהר לסגור את השער, ולאחר השבת פנה למרא דאתרא ואמר שאם מגלים שהשער נפתח לפעמים, צריך לעשות עליו צוה"פ. המרא דאתרא אישר את הצורך בכך, והעבירו את הענין לטיפול של מוקד העירוב, ומיד ביום חמישי כבר הותקנה צורת הפתח חדשה לפני השער.

דין עמוד כנגד הגדר הסמוכה לשער מהצד החיצוני

בהתקנת הצוה"פ היה עוד נושא הלכתי, שהאחראי עמד על גדול ההידור שהוא מתאמץ לעשות בעירוב זה. בשעה שהגיעו הצוות להתקין את העירוב, גילו שיש קושי טכני להעמיד את העמוד סמוך לשער, כיון שהגדר והשער לא היו חזקים, והקרקע שלפניהם היא סלע גדול ועמוק, ולכן היו צריכים להעמיד את העמוד רחוק מהפתח, צמוד לגדר שנמצא בהמשך קו העירוב, וכביכול להרחיב את הצוה"פ בעוד כמה מטרים יותר מרוחב השער.

במקרים אלו צריך לשים לב לפרטים ההלכתיים [שלא הוזכרו במשנ"ב, ומבוארים בשאר הפוסקים] שלא להעמיד את העמוד מאחורי הגדר, כיון שצריך שהעמוד יסתום מקצת מהפתח, שיהיה לו דין מחיצה כלפי הרשות והשטח של העירוב, כמבואר בב"ח (סי' שס"ג) ובחזו"א (סי' ע" ס"ק כ"ה), ואם העמוד אחורי הגדר הרי יש מחיצה לפני העמוד, והעמוד אינו גודר וסותם את שטח העירוב, אלא הגדר סותמת. ויש מקרים שהדין חמור יותר משום שהעמוד נמצא מחוץ לרשות לגמרי, ולעומת זאת יש מקרים שהעמוד מתחבר לרשות דרך הפתח, ויש מתירים ע"פ דברי החזו"א במק"א (סי' ע" ס"ק ט"ו). והארנו בגדרי ההלכה בזה במסגרת השיעורים של העירובין למעשה המתקיימים בתקופה זו, ואכמ"ל.

דין עמוד כנגד הגדר הסמוכה לשער מהצד הפנימי, וצוה"פ הסומה

אבל אם מעמידים את העמוד בצד הפנימי של הגדר, בתוך שטח העירוב, הרי באופן זה העמוד גודר וסותם את השטח עוד לפני הגדר, אלא שבחלק מהפתח אין אפשרות לעבור ולצאת החוצה. ולכאורה יש מקום לומר שאי אפשר להגדיר את המקום הזה כפתח, כיון שהוא חסום במחיצה. אבל בחזו"א (סי' ע" ס"ק י"ט, ועוד) מבואר שזה כשר, משום שאם יש במקום אחד בפתח רוחב ד' טפחים וגובה י' פתוחים, יש שם פתח על כולו, וגם העמוד שיש מאחוריו חסימה או מחיצה, נחשב צורת הפתח.

ובאופן זה אפשר להרחיב את הפתח ויותר מגודל השער הנפתח, ולהעמיד את העמודים לפני הגדר הקבועה בצד הפנימי כנ"ל.

אבל האחראי בישוב זה טען שהוא שמע פעם פקפוק בעשיית העירוב בצורה כזו, והוא אינו זוכר עד כמה היה החשש להלכה. התקשרנו להגד"מ ברלין שליט"א, ושאלנו האם

יש מי שמחמיר בצוה"פ כזו. והוא סיפר שהגאון רבי מנדל אטיק זצ"ל [שנפטר בחודש זה] היה אומר בשם הרב מבריסק זצ"ל שסבר שצריך שהעמודים יהיו בפתח, ובאופן זה העמוד רחוק מהפתח. שאלנו את הגד"מ ברלין שליט"א האם רבי מנדל זצ"ל נקט להחמיר כשיטה זו, והוא אמר שהיה אומר כיון שהחזו"א כתב מפורש להתיר, לא היה אומר להחמיר בזה, רק לעירוב שעשו עבדו החמיר לעשות גם כשיטת בריסק. וכשיטה זו כתב גם בספר מנחת שי (סי' מ"ג), אבל כאמור הוראת פוסקי זמנינו להתיר צוה"פ כזו לכתחילה. ואע"פ שזו ההוראה למעשה, בכל זאת האחראי הנ"ל רצה ג"כ להקפיד על שיטה זו, ולכן החליט להוסיף לחי סמוך לפתח השער, במקום שבו הפתח נפתח ממש.

תיקונים בעירוב שיכונתי בעיר בית שמש

במסגרת הסיוע לעירובים שכונתיים ברחבי הארץ, הגענו בשבוע זה לעירוב של שכונה בעיר בית שמש, שהאחראי סיפר שיש לו בעיות בעירוב ואין לו כסף לתקן אותם. במקרה זה היה מדובר במעט בעיות, ומוקד

עשיית צורת הפתח בשערים שבגדר הישוב

בשבוע האחרון נתבקשנו מהרב האחראי על העירוב בעיר טלזסטון לסייע לו בעשיית צורת הפתח נוספת לעירוב של העיר. הדבר אירע בעקבות עירנות של ילד שהכיר את העירוב. בעיר זו רוב העירוב בנוי עם גדרות ממש, ולא רק צורות הפתח, אבל בדרך כלל בכל מקום שיש גדר ארוכה, מוכרחים לעשות גם שערים ליציאה, לפעמים מדובר ביציאה תדירה שהשער פתוח גם בשבתות, ולפעמים מדובר ביציאה לעבודה בשדה או בבניה והשער נפתח רק בימי החול, ולפעמים מדובר ביציאת חירום או כביש ביטחון, שהשער נפתח רק לעיתים רחוקות בעת הצורך.

וממילא נפק"מ גם לענין החיוב לעשות צורת הפתח לעירוב, שאם מדובר בשער שנפתח בשבת, צריך שיהיה בו צורת הפתח, [אמנם נחלקו האחרונים אם שער שנסגר נחשב מחיצה גם כשהוא פתוח כמו צורת הפתח, ודעת הרע"א והחת"ס להתיר, ודעת החיי אדם והחזו"א לאסור, ולמעשה הוראת פוסקי זמנינו שצריכים לעשות צורת הפתח, וכך נוהגים בארץ גם בעירובי הישובים של הרבנות]. ואם מדובר בשער שנפתח רק בימות החול, ובשבתות הוא סגור, בדרך כלל השער סוגר את הפתח מדין מחיצה [אם אין תחתיו חלל ג' טפחים], אבל בכל זאת בהרבה מקומות מהדרים לעשות צורת הפתח, מכיון שקורה מקרים שלא טורחים לסגור אותו והוא נשאר פתוח בשבת, או שמתחדשת סיבה שמשאירים אותו פתוח, והאחראי לא יכול להיות מעודכן מכל שינוי כזה, שאינו ניכר באופן שהוא רק עובר רגע אחד בשעה שבדק את העירוב. לכן מתוך הנסיון ומחובת הזהירות בכשרות, רבים מקפידים לעשות צורת הפתח בכל שער שיכול להיפתח לפעמים.

גילו בשבת שהשער נפתח, האם מותר לסגור אותו

במקרה זה היה שער שבסתמא הוא סגור, ומשמש רק לרכב ביטחון, ולכן לא השקיעו לעשות עליו צורת הפתח, ובכל זאת אירע מקרה בשבת שעברה שגילו אותו בשבת במצב פתוח. ילד צעיר מאחת המשפחות שגרות מול השער, שאביו מתעניין ומסייע למוקד העירוב, וממילא בניו מכירים מהו עירוב ומהי פירצה, עבר בשבת ברחוב וראה את השער פתוח, ושם לב שזה עושה בעיה לעירוב. הילד פנה לאביו והוא מיהר לומר לאחראי, האחראי הגיע והצדיק את ההערה, באמת השער צריך להיות סגור. לאחר מכן התברר שאנשי הביטחון ראו אנשים חשודים ולכן פתחו ויצאו דרך השער, אלא שאח"כ השאירו אותו פתוח.

מיד התעוררה שאלה הלכתית האם מותר לסגור את השער בחזרה, כיון שסגירת השער מתירה את

העירוב, ואין עושים מחיצה המתרת בשבת, אפילו מחיצה עראית (שו"ע סי' שט"ו). ויש לעיין האם מותר לסגור את השער ולסמוך בזה על השיטות המתירות שער גם כשהוא פתוח, שלשיטתם אין בסגירת השער עשיית מחיצה המתרת, כי בלא"ה העירוב כשר, או שמא אסור לסגור, כיון שכוננת הסוגר לעשות היתר לפי השיטות האוסרות, ממילא יש חשיבות מלאכה בעשיית המחיצה, שגם מחיצה עשושה היתר למשהו מסוים הוי מחיצה המתרת. ועיין בזה.

ומ"מ למעשה גם אם פתיחת השער פוסלת את העירוב, מתירים פוסקי זמנינו לסגור את השער בשבת, כמ"ש בחוט שני על פי דברי הרמ"א בהלכות סוכה (סו"ס תרכ"ו) שמותר לפתוח ולסגור את הגגון שעל הסוכה אפילו בשבת, ואין בזה משום בנין וסתירה, כיון שהוא על צירים. ומזה למדו למחיצה שהיא על צירים, שאין בה איסור בנין וסתירה, גם באופן שהיא מתירה את העירוב.

מגצת של סיור בעירוב [באורך שעה] המלמדת מגוון גדול של הלכות הנהוגות בזמנינו בצורה ברורה.

לרכישת אחת מהאפשרויות, ניתן לפנות לכתובת המייל שלנו

A83320@GMAIL.COM

או בטלפון - 05484-833-20

דין תיקון למבוי עקום בזמנינו

בימים אלו הגיעו למענה של מוקד העירוב כמה שאלות מהלומדים במסגרות הנ"ל, ומתוכם כמה שהתקשו בדין תיקון מבוי עקום בזמנינו. דין מבוי עקום, מבואר בגמ' (עירובין דף ו') רב אמר תורתו כמפולש וכו'. דעת רש"י שלפי רב צריך תיקון צורת הפתח בכל עקמימות וסיבובי הרחובות, ותוס' חולק, והלכה כשיתר רש"י כמו שכתב הר"ע (סי' שס"ד ס"ב), וגם במבוי שמתעקם כמה פעמים [כמו צורת ח' או ל'] צריך תיקון בכל סיבוב. והטעם כיון שאדם העומד באחד מחלקי המבוי, נראה לו הסיבוב כפתח מפולש שאין לו שום תיקון, לכן רבנן אמרו שיעשה תיקון בכל פילוש.

בזמנינו לא נוהגים לעשות כן, והטעם מבואר במשנ"ב (סי' שס"ג ס"ק קי"א, וסי' שס"ד ס"ק י"ב) שדעת כמה אחרונים מכיון שכתב הרמ"א שכל הרחובות שלנו אין להם דין מבוי אלא דין חצר, ובחצר לא נאמר דין זה, א"כ ברחובות שלנו אין דין תיקון בעקמומיות. ואע"פ שיש חולקים, כותב המשנ"ב שהמנהג להקל, והוסיף שיש לצרף דעת הראשונים שחולקים על רש"י וסוברים שאין דין לעשות תיקון בכל עקמימות, ולא התחדש בסוגיא רק להחשיב את המבוי כולו כמבוי מפולש, ולפ"ז מספיק לעשות צורת הפתח בפתחי המבוי [כדין מבוי מפולש], ולא צריך לעשות בסיבובי הרחובות לחי או צוה"פ.

אמנם אין זה דבר ברור שלמבואות שלנו יש דין חצר גם לקולא, כיון שיתכן מקומות שיש בתים וחצרות במבוי ויהיה דין מבוי, ודעת הח"י אדם (כלל ע"ה ס"ג) שדברי הרמ"א נאמרו רק על צורת הבניה שהיתה בזמנו ובזמן המג"א שלכל אחד היתה יציאה נפרדת לרחוב, אבל היום שיש בנינים משותפים ויש חצר משותפת, שוב חוזר המצב שיש חצרות ובהם שני בתים ויש דין מבוי.

והחזו"א (סי' ס"ה ס"ק י"ז) התקשה בזה על מה שמכח, ואח"כ (בס"ק נ"ב) כתב לחדש שכיון שהחצרות שלנו אינן משמשות את בתים כמו בזמן חז"ל, כי אז היו משמשות לאכילה בימות הקיץ, ולכביסה בימות החורף, משא"כ היום החצר המשותפת משמשת רק למעבר [כעין מבוי], לכן אין לנו את התנאי של חצרות שיש בהם שני בתים, ואין לנו מבואות, לכן לא עושים תיקון בסיבובים. ומ"מ סברת החזו"א מחודשת, [וכידוע י"א שמתעם זה, סבר החזו"א שמקום הדלקת נר חנוכה אינו בפתח החצר, כי זו טינה חצר, ויש חולקים]. ולפ"ז היה צריך לעשות היום תיקון בעקמימות של הרחובות, ומ"מ המנהג הוא שלא לעשות תיקון בעקמימות הרחובות, וכבר כותב המשנ"ב שכן המנהג, וכך אנו נוהגים.

במסגרת השיעורים של מוקד העירוב, למדנו השבוע דין זה, והבאנו עוד ביאור חדש, ש"י"א שהדין להוסיף תיקון בעקמימות הוא דוקא כשמחיצות העירוב היו כותלי המבוי, אבל היום שעושים עירוב סביב העיר והשכונה, שאין חשש שיטעו שלא תיקנו את המבוי, אין דין תיקון בעקמימות והתבאר בשיעורים ואכמ"ל.

העירוב לקח על עצמו את ההוצאות, והתקין לו צוה"פ חדשה, וכן תיקן לחי שהשתנה מקומה, והעירוב חזר שוב למצב כשר כהלכה.

במקום אחד היתה צורת הפתח במעבר שמשמש את הרבים, ששידוע הוראת הפוסקים שגם אם יש בו דין עומד מרובה, צריך לסגור אותו עם צורת הפתח, משום דין פירצה שרבים בוקעים בה שהיא פוסלת במבוי, וגם לרחובות שנו יש דין מבוי לגבי זה, כמבואר במשנ"ב (סי' שס"ה ס"ק). במעבר הזה הוא עשה צורת הפתח עם שני לחיים מוצמדים לקירות. יום אחד השכן הוסיף חדר לדירתו, ועשה עמוד ברזל בדיוק במקום שבו הלחי עומד. השכן לא רצה לקלקל את העירוב, ולכן הוא פירק את הלחי וחבר אותו בצד של העמוד. האחראי שהבחין בשינוי קיבל את המצב, והעביר את החוט לצד. אבל הוא שם לב שיש כאן בעיה, שהשכן חיבר את הלחי אחורי העמוד, והיינו כלפי השטח שמוחוץ לעירוב, וכשעומדים בתוך העירוב רואים את העמוד ולא את הלחי, א"כ הלחי אינו גודר את שטח העירוב, ואינו יכול לשמש לצוה"פ לעירוב זה.

והנה בדין זה יש מחלוקת בין רבני זמנינו, והוראת רבני העירובים בבני ברק לאסור, וצריך להוציא את הלחי ולהעמידו באופן שיבלוט ויסתום מקצת מהפתח. כיון שהלחי היה מחובר בהלחמה, לא היתה לו אפשרות לתקן אותו. במקרה זה הגיעו הצוות של מוקד העירוב, ובעזרת הציוד הרחב פירקו את ההלחמה והוציאו את הלחי, והלחימו אותו במקום בצורה שיהיה בולט מהעמוד שלפניו, ועי"ז הוא סותם מקצת מהפתח וגודר את השטח של העירוב.

החשיבות של התושבים המעדכנים את האחראים בתיקונים בהזדמנות זו יש לציון את החשיבות של העירונות של הציבור, שמתקשרים לאחראים להודיע במשך השבוע על תקלות שארעו בעירוב, ובכך מסייעים לאחראי להיות ערוך לתיקונים הנדרשים, להיות מוכן לפנות את זמנו לתקן כראוי, לדון בהלכה לברר ולשאול רבנים אם יש ספק במציאות שהתחדשה, לקנות ולהביא את החומר הנדרש לתיקון המתאים, וכן להביא עובד מקצועי אם יש צורך בכך. לעומת זאת אם האחראי מגלה את הדבר בעצמו בשעת הבדיקה ביום שיש, הרבה פעמים התיקון נעשה בקושי ובלחץ, וזה גם מאמץ גדול, וגם על חשבון בני ביתו של האחראי, ולפעמים גם התיקון פחות טוב מחמת ההכרח.

לכן אנו מודים לאברכים שמעדכנים את האחראים בכל מקום ומקום, ובפרט לאלו שמוסיפים ונותנים את ההרגשה הטובה, על המסירות שהאחראים מתמסרים למענם, יהי רצון שיזכו כולם לסייעתא דשמיא בכל מעשי ידיהם.

החשיבות של התושבים המעדכנים את האחראים בתיקונים

במקרה זה יש לציון את החשיבות של העירונות של הציבור, שמתקשרים לאחראים להודיע במשך השבוע על תקלות שארעו בעירוב, ובכך מסייעים לאחראי להיות ערוך לתיקונים הנדרשים, להיות מוכן לפנות את זמנו לתקן כראוי, לדון בהלכה לברר ולשאול רבנים אם יש ספק במציאות שהתחדשה, לקנות ולהביא את החומר הנדרש לתיקון המתאים, וכן להביא עובד מקצועי אם יש צורך בכך. לעומת זאת אם האחראי מגלה את הדבר בעצמו בשעת הבדיקה ביום שיש, הרבה פעמים התיקון נעשה בקושי ובלחץ, וזה גם מאמץ גדול, וגם על חשבון בני ביתו של האחראי, ולפעמים גם התיקון פחות טוב מחמת ההכרח.

לכן אנו מודים לאברכים שמעדכנים את האחראים בכל מקום ומקום, ובפרט לאלו שמוסיפים ונותנים את ההרגשה הטובה, על המסירות שהאחראים מתמסרים למענם, יהי רצון שיזכו כולם לסייעתא דשמיא בכל מעשי ידיהם.

המלצה לעשרות אלפי אברכים לומדי עירובין

בתקופה זו יש הרבה ארגונים של לימודי הלכה ומבחנים, שעוסקים בלימוד הלכות עירובין, ויש כעת עשרות אלפי אברכים ות"ח שלומדים הלכות עירובין כסדר, באופן שלא היה אף פעם. בין הארגונים הם, מפעל עיון הפרשה, במסלול לימוד עיון ההלכה, מפעל הליכות עולם, מבחנים עם שאלות מעשיות אקטואליות המחולקות בבתי הכנסת. מפעל הש"ס במסגרת מבחני הלכה האקטואלית עירובין. מפעל ההלכה היומית. וכן במסגרות לימוד בכמה קהילות חסידיות, שלמדו עירובין וסיימו לאחרונה, ושמתחילים ללמוד. הדברים האלו הם הזדמנות לכל אחד מאיתנו לתפוס את ההזדמנות ולצעוד יחד עם הציבור בידיעת ההלכה למעשה, גם בהלכות עירובין.

עם כל זאת, יש אנשים שלומדים בעמל ויגיעה את המשנ"ב ושאר הפוסקים, ואינם זוכים לטעום את הטעם הנפלא של ההמחשה המעשית, שהיא מחברת בין הלימוד אל המעשה. הלכות עירובין שונות משאר הלכות שבת ומהלכות תפילה וברכות, כי יש פער גדול בין המציאות לבין פסקי ההלכות הכתובות במשנ"ב. לצורך ידיעת ההלכה למעשה, חשוב מאוד שכל הלומדים ימצאו את הדרך להצטרף לשיעורים ולסיוורים במציאות הקיימת בזמנינו, שלא יבזבזו את ההשקעה החשובה בלימוד בלי לדעת אותו למעשה.

ניתן להצטרף לסיידות שיעורים המתיקיימות ברחבי הארץ, וכן ניתן לרכוש סידרה מוקלטת של השיעורים ללימוד עצמי. כמו כן ניתן לראות

בשורה משמחת לתושבי טבריה והאזור
לאור הביקוש מהאברכים תושבי העיר
לפתוח קורס עירובין למעשה
נפתח הרישום לקבוצה חדשה שתתקיים בעז"ה
בימי שני בערב, בשעה 8:00 עד 10:00
בשכונת נוף כנרת פוריה
לפרטים והרשמה, הרב ר. שליט"א - 0548495235
הזדמנות חד פעמית!

לרגל השלמת העירוב השכונתי בטבריה
ערכנו מפה מעוצבת של גבולות העירוב השכונתי
ניתן לקבל במשרדי מוקד העירוב
ובכתובת המייל A83320@GMAIL.COM
כמו כן ניתן לקבל שירות עריכת מפה בחינם
לעירובים שכונתיים שעומדים ברמת כשרות טובה